

การปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา มีความสำคัญอย่างไร

The Practice Follows Standard Qualification Higher Education Frame; be
Significant

อภิรักษ์ จันทะนี*

บทคัดย่อ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education ; TQF : HEd) เพื่อเป็นมาตรฐานการอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษามุ่งเน้นเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ “ผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes)” โดยมีองค์ประกอบของกรอบมาตรฐานระดับคุณวุฒิ (Levels of Qualification) อุดมศึกษาแห่งชาติ มี ๖ ระดับ คือ ระดับที่ ๑ อนุปริญญา ระดับที่ ๒ ปริญญาตรี ระดับที่ ๓ ประกาศนียบัตรบัณฑิต ระดับที่ ๔ ปริญญาโท ระดับที่ ๕ ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง และระดับที่ ๖ ปริญญาเอก และมีผลการมีเรียน ๕ ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม คือ ตระหนักในคุณค่าและคุณธรรม จริยธรรมเสียสละซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ตรงต่อเวลา และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ด้านความรู้ คือ มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและทฤษฎีที่สำคัญในเนื้อหาและวิเคราะห์ปัญหาได้ ด้านทักษะทางปัญญา คือ คิดอย่างมีวิจารณญาณและอย่างเป็นระบบ สามารถประยุกต์ความรู้และทักษะกับการแก้ไขปัญหา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ คือ มีความรับผิดชอบการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของตนเองและทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ การนำตัวเลขหรือสถิติอ้างอิง การจัดทำรายงานและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม โดย ได้สร้างกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของชาติ (มคอ./TQF) คือ มาตรฐานคุณวุฒิสาขาวิชา (มคอ.๑) รายละเอียดของหลักสูตรสาขาวิชา (มคอ.๒) รายละเอียดของรายวิชา (มคอ.๓) รายละเอียดของประสบการณ์ภาค สนาม (มคอ.๔) รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา (มคอ.๕) รายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาค สนาม (มคอ.๖) และการรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรสาขาวิชา (มคอ.๗) เพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพบัณฑิตที่ได้รับคุณวุฒิแต่ละคุณวุฒิ และสื่อสาร

* รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ให้สังคม ชุมชน รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในและต่างประเทศ ได้เข้าใจตรงกัน และเชื่อมั่นถึงผลการเรียนรู้ที่บัณฑิตได้รับการพัฒนาที่มีมาตรฐานสามารถเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ

คำสำคัญ : กรอบมาตรฐาน; การปฏิบัติ; อุดมศึกษา

Abstract

National Qualifications Framework for Higher Education in Thailand creation to Thailand Qualifications Framework for Higher Education; TQF: HEd; The levels in the framework are: Entry. Completion Basic education. Level 1 : Advanced Diploma, Level 2 : Bachelor, Level 3 : Graduate Diploma, Level 4 : Master, Level 5 : Higher Graduate Diploma, and Level 6 : Doctor

Domains of Learning

The framework groups the kinds of learning expected of students into five domains and describes learning outcomes at each level in each of these groupings. The domains are :

1. Ethical and Moral Development: Development of Habits of acting ethically and responsibly in personal and public life in ways that are consistent with high moral standards. Ability to resolve value conflicts through application of a consistent system of values.
2. Knowledge, The ability to understand, recall and present information including Knowledge of specific facts, Knowledge of concepts, principles and theories and Knowledge of procedures.
3. Cognitive Skills, the ability to Apply knowledge and understanding of concepts, principles, theories and procedures when asked to do so; and Analyze situations and apply conceptual understanding of principles and theories in critical thinking and creative problem solving when faced with unanticipated new situations.
4. Interpersonal skills and responsibility, the ability to Work effectively in groups, and exercise leadership; Accept personal and social responsibility, and Plan and take responsibility for their own learning.

5. Analytical and communication skills, the ability to Use basic mathematical and statistical techniques, communicate effectively in oral and written form, and use information and communications technology.

And TQF1; Programmed Standard, TQF2; Course Programmed, TQF3; Course Specification, TQF4; Field Experience specification, TQF5; Course Report, TQF6; Field Experience Report, and TQF7; Programmed Report.

Keywords : The standard; Practice; Higher education.

บทนำ

ด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยในมาตรา ๓๔^๑ ได้กำหนดให้คณะกรรมการการอุดมศึกษามีหน้าที่พิจารณาเสนอมาตรฐานการอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งคณะกรรมการการอุดมศึกษา จึงได้จัดทำมาตรฐานการอุดมศึกษาเพื่อใช้เป็นกลไกระดับกระทรวง ระดับคณะกรรมการการอุดมศึกษาและระดับหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายของสถาบันอุดมศึกษา (วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย) ในการพัฒนาการอุดมศึกษาต่อไป โดยมาตรฐานการอุดมศึกษาดังกล่าว มีสาระสำคัญที่ครอบคลุมเป้าหมายและหลักของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และเป็นมาตรฐานที่คำนึงถึงความหลากหลายของกลุ่มหรือประเภทของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ทุกสถาบันสามารถนำไปใช้กำหนดพันธกิจและมาตรฐานในการปฏิบัติงานได้

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับและส่งเสริมการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งได้ดำเนินโครงการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education ; TQF : HEd)^๒ เพื่อเป็นเครื่องมือในการนำนโยบายที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ในส่วนมาตรฐานการอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษามุ่งเน้นเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ “ผลการเรียนรู้ (Learning

^๑ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ เล่มที่ ๑๑๙ ตอนที่ ๑๒๓ ก. ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๕. หน้า ๑๘.

^๒ ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา : แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒. หน้า ๙-๗๙.

Outcomes)” ของนิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตที่ได้รับคุณวุฒิแต่ละคุณวุฒิ และสื่อสารให้สังคม ชุมชน รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้เข้าใจตรงกัน และเชื่อมั่นถึงผลการเรียนรู้ที่บัณฑิตได้รับการพัฒนาที่มีมาตรฐานสามารถเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ โดยมีโครงสร้างและองค์ประกอบของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ดังนี้ จำแนกระดับคุณวุฒิ (Levels of Qualification) ออกเป็น ๖ ระดับ คือ

ระดับที่ ๑ อนุปริญญา (๓ ปี)

ระดับที่ ๒ ปริญญาตรี

ระดับที่ ๓ ประกาศนียบัตรบัณฑิต

ระดับที่ ๔ ปริญญาโท

ระดับที่ ๕ ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง

ระดับที่ ๖ ปริญญาเอก

หลักสูตรในแต่ละระดับคุณวุฒิ (ที่นิยมเปิดสอนมี ๓ ระดับ) ซึ่งมีลักษณะและวัตถุประสงค์แตกต่างกัน ดังนี้

๑. หลักสูตรคุณวุฒิระดับที่ ๒ ปริญญาตรี ระดับปริญญาตรี ต้องออกแบบมาเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความเข้าใจในสาขาวิชา อย่างกว้างๆ เน้นให้รู้สึกในบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ การพัฒนาและผลการวิจัยล่าสุด นิสิตนักศึกษาควรตระหนักถึงความรู้และทฤษฎีในสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ปริญญาตรีเป็นคุณวุฒิขั้นพื้นฐานสำหรับการเข้าสู่อาชีพในสาขาต่างๆ ที่ใช้ทักษะ ความชำนาญสูงและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น หลักสูตรระดับปริญญาตรีนี้ จะต้องพัฒนาผู้เรียน ทั้งคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติในวิชาชีพ และพื้นฐานความรู้ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ และการวิจัยสิ่งที่จำเป็นต่อการศึกษาค้นคว้า โดยมาตรฐาน “ผลการเรียนรู้” ในระดับปริญญาตรี

เนื่องจากจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี เพื่อเตรียมนิสิตนักศึกษาสู่ตลาดแรงงานทั่วไป หรือการศึกษาต่อดัปริญญาโทและการค้นคว้าวิจัย และสำหรับงานอาชีพที่มีความชำนาญควบคู่กับการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบ ความสามารถในการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ฉะนั้น ผลการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี จึงกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ ดังนี้

๑) มีความรู้และความเข้าใจหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานของสาขาวิชา โดยได้รับจากเอกสารตำราที่ ก้าวหน้าและทันสมัย

๒) ใช้ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์โดยวิธีการที่เป็นมืออาชีพ

๓) อภิปรายแยกแยะและแก้ปัญหาเกี่ยวกับสาขาวิชาที่ศึกษาและบริบทนั้นๆ

๔) นำเสนอเทคนิคและความสามารถในการค้นคว้าและใช้ข้อมูลเพื่อตัดสินใจที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับเนื้อหาทางด้านสังคม วิทยาศาสตร์และศีลธรรมจรรยา

๕) ติดตามสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ในการส่งผ่านข้อมูล แนวคิด ปัญหาและการแก้ปัญหา ในระดับผู้เชี่ยวชาญและชำนาญการเฉพาะด้าน

๖) ใช้ทักษะทั้งทางด้านทีมงานและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เหมาะสม ในงานอาชีพหรือเชี่ยวชาญเฉพาะทาง

๗) มีทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ โดยลำพังอย่างมีอิสระ

หลักสูตรคุณวุฒิระดับที่ ๔ ปริญญาโท

ระดับปริญญาโท มีจุดมุ่งหมายที่จะให้มีคุณธรรม จริยธรรม ความรู้และทักษะทางด้านวิชาการและวิชาชีพในระดับที่สูงมากแก่ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทที่มีผลการเรียนดี โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความชำนาญทางด้านการวิจัยหรือพัฒนาความชำนาญระดับสูงทางวิชาชีพ หลักสูตรสาขาวิชา ระดับปริญญาโท จึงอาจเน้นการค้นคว้าวิจัยที่นำไปสู่การทำวิทยานิพนธ์ (๓๖ นก.) หรืออาจผสมผสานระหว่างการศึกษารายวิชากับวิทยานิพนธ์ (๑๒ นก.) หรือการศึกษารายวิชาและการค้นคว้าอิสระ (IS = ๖ นก.)

สำหรับมาตรฐาน”ผลการเรียนรู้”ในระดับปริญญาโท

โดยจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในระดับปริญญาโท เพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะและความสามารถเพื่อศึกษาต่อระดับปริญญาที่สูงขึ้น การเข้าศึกษาปริญญาโทขึ้นอยู่กับความสามารถในสาขาวิชาเอกที่นำไปสู่การเรียนระดับบัณฑิตศึกษา ในระดับปริญญาโท สามารถกำหนดมาตรฐาน “ผลการเรียนรู้” ดังนี้

๑) มีความรู้ที่ต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นสูงกว่าระดับปริญญาตรี ตลอดจนความสามารถในการพัฒนาและการใช้ความคิดเป็นระบบ ซึ่งอยู่ในบริบทงานวิจัย

๒) ใช้ความรู้และความเข้าใจในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับการศึกษาในสถานการณ์ใหม่และความหลากหลาย

๓) ผสมผสานความรู้และการจัดการงานที่มีความสลับซับซ้อนในองค์กรต่างๆ

๔) ประเมินและตัดสินใจในสภาวะต่างๆ ด้วยข้อมูลที่มีอยู่หรือไม่มี ทั้งนี้โดยพิจารณาตามความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับทางสังคมและศีลธรรมจรรยา

- ๕) นำเสนอข้อสรุป ความรู้และเหตุผลที่ชัดเจน ให้กับผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะด้าน
- ๖) แสดงทักษะในการเรียนรู้อย่างก้าวหน้าและต่อเนื่องด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพในระดับสูง

หลักสูตรคุณวุฒิระดับที่ ๖ ปริญญาเอก

ระดับปริญญาเอก เป็นหลักสูตรสาขาวิชาที่เน้นให้นักศึกษามีคุณธรรม จริยธรรมและมีการศึกษาค้นคว้าที่ลุ่มลึกในระดับสูงอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเชี่ยวชาญในพัฒนาการล่าสุดขององค์ความรู้ในสาขาวิชาที่ศึกษาค้นคว้า ตลอดจนการแปลความหมายและประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาเนื้อหาสาระของรายวิชาในสาขาวิชาและวิชาชีพ โดยหลักสูตรระดับปริญญาเอกนี้อาจจะเน้นการค้นคว้าวิจัยที่นำไปสู่การทำวิทยานิพนธ์ (ไม่ต่ำกว่า ๔๘ นก.) เพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ที่มีอยู่ หรืออาจผสมผสานระหว่างวิทยานิพนธ์ (๓๖ นก.) กับการศึกษารายวิชาระดับสูงในสาขาวิชาชีพหรือสาขาวิชาประยุกต์ฯ

สำหรับมาตรฐาน “ผลการเรียนรู้” ในระดับปริญญาเอก

สำหรับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในระดับปริญญาเอก เพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะและความสามารถที่สูงขึ้นจากระดับปริญญาโท เพื่อสามารถทำการวิจัยได้ด้วยตนเอง ตลอดจนข้อเสนอแนะแก่บัณฑิต สามารถบรรลุเป้าหมายได้ด้วยตนเอง โดยกำหนดมาตรฐาน “ผลการเรียนรู้” ดังนี้

๑) แสดงทักษะเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจอย่างเป็นระบบและลึกซึ้งที่เพิ่มจากระดับปริญญาโท รวมทั้งวิธีการที่เกี่ยวข้องในสาขาวิชาที่ศึกษา

๒) แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการสร้าง การออกแบบ และการทำให้บรรลุผล รวมทั้งเลือกใช้ส่วนต่างๆ ในกระบวนการวิจัยทั้งหมดอย่างเข้มแข็งทางวิชาการ

๓) รับผิดชอบต่องานวิจัยต้นแบบ ซึ่งให้ความรู้ด้วยขอบเขตที่กว้างขวาง โดยผ่านทางวิทยานิพนธ์ที่ลงรายละเอียดลึกซึ้ง การนำเสนอและแก้ต่างหรือสอบปกป้องวิทยานิพนธ์ รวมทั้งการตีพิมพ์สู่สาธารณะตามแบบมาตรฐานสากล

๔) การวิเคราะห์หรือการวิจารณ์ การประเมินและการสังเคราะห์แยกแยะแนวคิดที่ใหม่และซับซ้อน

๕) การติดต่อสื่อสารระหว่างเพื่อน ชุมชนทางวิชาการ การศึกษา และสังคมอันกว้างขวางที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

๖) ส่งเสริมความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางสังคมและทางวัฒนธรรม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคม โดยเน้นพื้นฐานด้านความรู้ที่มีบริบททางวิชาการและวิชาชีพ

โดยที่คณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) ได้พิจารณาภาพรวมตามกรอบ TQF มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำ เชิงคุณภาพเพื่อประกันคุณภาพบัณฑิต รวมไปถึงการสร้างความเข้าใจและความมั่นใจกับกลุ่มที่มีส่วนได้เสีย เช่น ผู้ประกอบการ ชุมชนสังคมเกี่ยวกับคุณลักษณะ ของบัณฑิตที่คาดว่าจะพึงมี ซึ่งหลักการของ มคอ. /TQF เปรียบเสมือนเครื่องหมายรับประกันคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา (วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย) ว่าดีหรือไม่ เช่นเดียวกับเครื่องหมาย ออย. ของกระทรวงสาธารณสุข ในการรับประกันสินค้าฯ โดย มคอ. เป็นกรอบมาตรฐานคุณวุฒิที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษาและ คณาจารย์มีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนขึ้น มีแผน มีผลการประเมินที่แน่ชัด แต่ในการเริ่มต้น อาจทำให้คณาจารย์ต้องจัดทำเอกสารที่เป็นหลักฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแต่ละ มคอ. /TQF มากมายหลายเรื่องหลายประเด็นฯ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะยังไม่เคยชินนั่นเอง จึงทำให้อาจารย์บางกลุ่มเข้าใจและรู้สึกคิดว่าการจัดทำ มคอ. /TQF เป็นการสร้างภาระงานหรือเอกสารเท่านั้น แต่ความจริงแล้วการจัดทำ มคอ. /TQF เป็นกรอบมาตรฐานคุณวุฒิที่ทำให้มหาวิทยาลัยฯผลิตบัณฑิตตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์และตอบสนองความต้องการของหน่วยงานผู้ประกอบการฯ รวมไปถึงเป็นการสร้างมาตรฐานของมหาวิทยาลัยด้วย ซึ่งคุณลักษณะหรือ มคอ.๑-๗ ที่ทาง สกอ. กำหนดมานั้น เป็นเพียงตัวอย่างมาตรฐานขั้นต่ำ หากจะพัฒนาให้มาตรฐานสูงกว่าย่อมทำได้ ซึ่งจะทำให้สามารถแข่งขันในระดับโลก (ที่เป็นสากล)ได้ ดังจะเห็นได้จากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดในโลก “โดย QS World Universities Ranking ๒๐๑๒/๒๐๑๓ ปรากฏว่า มีมหาวิทยาลัยในกลุ่มประเทศอาเซียนเข้าอยู่ใน ๔๐๐ อันดับมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดในโลก โดยอาเซียนที่อยู่อันดับที่ ๑ คือ National University of Singapore (ประเทศสิงคโปร์) แต่อยู่อันดับที่ ๒๕ ของโลก ส่วนอันดับที่ ๒ Nanyang Technological University (ประเทศสิงคโปร์) อยู่อันดับที่ ๔๗ ของโลก อันดับที่ ๓ University of Malaya (ประเทศมาเลเซีย) ซึ่ง อยู่อันดับที่ ๑๕๖ ของโลก อันดับที่ ๔ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งอยู่อันดับที่ ๒๐๑ ของโลก อันดับที่ ๕ มหาวิทยาลัยมหิดล และอยู่อันดับที่ ๒๕๕ อันดับที่ ๖ Universiti Kebangsaan Malaysia (ประเทศมาเลเซีย) อยู่อันดับที่ ๒๖๑ อันดับที่ ๗ University of Indonesia (ประเทศอินโดนีเซีย) อยู่อันดับที่ ๒๗๓ อันดับที่ ๘ Universiti Sains Malaysia (ประเทศมาเลเซีย) อยู่อันดับที่ ๓๒๖ อันดับที่ ๙ University of The Philippines (ประเทศฟิลิปปินส์) อยู่อันดับที่ ๓๔๘ อันดับที่ ๑๐ คือ Universiti Teknologi Malaysia (ประเทศมาเลเซีย) อยู่อันดับที่ ๓๕๘” สำหรับ มจร.MCU. (Mahachulalongkornrajavidyalaya University) จัดอยู่อันดับที่ ๓๘ ของประเทศไทย (จากสถาบันอุดมศึกษา ๑๔๑) และอยู่อันดับที่ ๒๕๘๑ ของโลก ส่วนมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จัดอยู่อันดับที่ ๕๕ ของประเทศไทย และอยู่ในอันดับที่ ๓๕๑๑ ของโลก และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จัดอยู่อันดับที่ ๘๔ ของประเทศไทย และอยู่ในอันดับที่ ๔๘๖๖ ของโลก เป็นต้น

สำหรับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (มคอ.) มีดังนี้

- ๑) การพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิสาชา/สาขาวิชา (มคอ.๑ / TQF.๑)
- ๒) กรอบมาตรฐานคุณวุฒิกับการพัฒนารายละเอียดของหลักสูตร/สาขาวิชา (มคอ.๒ / TQF.๒)
- ๓) การพัฒนารายละเอียดของรายวิชา (Course Specification) (มคอ.๓ / TQF.๓)
- ๔) การพัฒนารายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (Field Experience Specification) (มคอ.๔ / TQF.๔)
- ๕) การรายงานผลการดำเนินการของรายวิชา (Course Report) (มคอ.๕ / TQF.๕)
- ๖) การรายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม (Field Experience Report) (มคอ.๖ / TQF.๖)
- ๗) การรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรสาขาวิชา (Programme Report) (มคอ.๗ / TQF.๗)

มคอ.๑ มาตรฐานคุณวุฒิหลักสูตรสาขาวิชา

มาตรฐาน (กลาง) ของหลักสูตรสาขาวิชา ประกอบด้วย

๑. ชื่อสาขาวิชา
๒. ชื่อปริญญา
๓. ลักษณะของสาขาวิชา
๔. คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์
๕. มาตรฐานผลการเรียนรู้ (จำนวน ๕ ด้าน)
๖. องค์ความรู้วิชาชีพที่เกี่ยวข้อง
๗. โครงสร้างหลักสูตรสาขาวิชา

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ (มคอ./TQF)

หัวข้อ	รายละเอียด	ผู้รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลาที่ต้องทำ	หมายเหตุ
มคอ.๑	มาตรฐานคุณวุฒิตามระดับ คุณวุฒิของแต่ละสาขาวิชา ตามที่ได้ประกาศใช้ใน สาขาวิชาไปแล้ว เช่น สาขาวิชาบัญชี การจัดการฯ	ทีมผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านการ เห็นชอบจาก สกอ.	ภายในปี ๒๕๕๕ : สถาบันกำหนดให้แล้ว เสร็จภายใน ๒๕๕๕	
มคอ.๒	การจัดทำรายละเอียดของ หลักสูตรสาขาวิชา	- คณะวิชา สาขาวิชา - สภาวิชาการ - สภาสถาบัน	เสนอ สกอ.รับทราบฯ แจ้ง สกอ.ภายใน ๓๐ วันหลังสภาอนุมัติ	คำรับรอง ของ สกอ.
มคอ.๓	รายละเอียดของรายวิชา	- อาจารย์ผู้สอน	ก่อนเปิดเรียนรายวิชา โดยแจกให้นักศึกษา ในชั่วโมงแรกที่สอนฯ (ตามตัวบ่งชี้ ๒.๖ สกอ.)	
มคอ.๔	รายละเอียดของ ประสบการณ์ภาคสนาม	- อาจารย์ผู้รับผิดชอบหรือ ประธาน หัวหน้าสาขาฯ อาจารย์ประจำสาขาวิชา		
มคอ.๕	รายงานผลการดำเนินงาน ของรายวิชา (จาก มคอ.๓)	- อาจารย์ผู้สอน - ประธาน หัวหน้าสาขาวิชา	ภายใน ๓๐ วันหลัง สิ้นสุดการเรียนการสอน แต่ละภาคการศึกษา	การประเมิน ตนเอง SAR เก็บหลักฐาน มคอ.๒-๗ เพื่อสมศ.
มคอ.๖	รายงานผลการดำเนินงาน ของประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ.๔)	- อาจารย์ผู้รับผิดชอบและ ประจำสาขาวิชาทั้ง ๕ ท่าน		
มคอ.๗	รายงานผลการดำเนินงาน ของหลักสูตร/สาขาวิชา (มคอ.๒)		- ภายใน ๖๐ วัน หลัง สิ้นสุดปีการศึกษา	ประเมิน

เมื่อดำเนินการรายงานผล เมื่อสิ้นปีการศึกษาแล้ว (มคอ.๗) สกอ. จะมีคณะกรรมการตรวจ
ประเมินคุณภาพ (สกอ. ประเมินทุกปี และประเมินรายสาขาวิชา ทุกปี)

มคอ.๒ รายละเอียดของหลักสูตรสาขาวิชา

รายละเอียดของหลักสูตร (Programmed Specification) หมายถึง คำอธิบายภาพรวมของการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้บัณฑิตบรรลุผลการเรียนรู้ของหลักสูตรนั้นๆ โดยจะถ่ายทอดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของบัณฑิตที่กำหนดไว้ในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ และมาตรฐานคุณวุฒิสถาบันวิชาชีพไปสู่การปฏิบัติในหลักสูตร ซึ่งแต่ละสถาบันอุดมศึกษาสามารถบรรจุเนื้อหาวิชาเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ได้อย่างอิสระ เหมาะสม ตรงกับความต้องการ หรือเอกลักษณ์ของสถาบันฯ โดยคณาจารย์ผู้สอนจะต้องร่วมมือกันวางแผนและจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรสาขาวิชา รายละเอียดของหลักสูตรจะช่วยอธิบายให้นักศึกษาทราบว่าตนต้องเรียนวิชาอะไรบ้าง เข้าใจถึงวิธีการสอน วิธีการเรียนรู้ ตลอดจนวิธีการวัด และประเมินผลที่จะทำให้มั่นใจว่าเมื่อเรียนสำเร็จแล้วจะบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทั้งยังแสดงความสัมพันธ์ของหลักสูตรกับองค์ประกอบในการเรียนเพื่อนำไปสู่คุณวุฒิตามที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิ รายละเอียดของหลักสูตรสาขาวิชา จะช่วยให้นักศึกษาเลือกเรียนในสาขาวิชาที่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้และความต้องการของตนเองได้ รวมทั้งผู้ใช้บัณฑิตสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาปรับบัณฑิตเข้าทำงาน ประกอบด้วย ๘ หมวดต่อไปนี้

หมวดที่ ๑	ข้อมูลทั่วไป
หมวดที่ ๒	ข้อมูลเฉพาะของหลักสูตร
หมวดที่ ๓	ระบบการจัดการศึกษา การดำเนินการ และโครงสร้างของหลักสูตร
หมวดที่ ๔	ผลการเรียนรู้ กลยุทธ์การสอนและประเมินผล
หมวดที่ ๕	หลักเกณฑ์ในการประเมินผลนักศึกษา
หมวดที่ ๖	การพัฒนาคณาจารย์
หมวดที่ ๗	การประกันคุณภาพหลักสูตร
หมวดที่ ๘	การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของหลักสูตร

มคอ. ๓ รายละเอียดของรายวิชา

รายละเอียดของรายวิชา (Course Specification) หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการของแต่ละรายวิชาเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องและเป็นไปตามที่วางแผนไว้ในรายละเอียด ของหลักสูตร ซึ่งแต่ละรายวิชาจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และรายละเอียด

ของเนื้อหาความรู้ในรายวิชา แนวทางการปลูกฝังทักษะต่างๆ ตลอดจนคุณลักษณะอื่นๆ ที่นักศึกษาจะได้รับ การพัฒนาให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน วิธีการเรียน การสอน การวัดและประเมินผลในรายวิชา ตลอดจนหนังสือหรือสื่อทางวิชาการอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังกำหนดยุทธศาสตร์ในการประเมินรายวิชาและกระบวนการปรับปรุง ประกอบด้วย ๗ หมวด ดังนี้

หมวดที่ ๑	ข้อมูลทั่วไป
หมวดที่ ๒	จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์
หมวดที่ ๓	ลักษณะและการดำเนินการ
หมวดที่ ๔	การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักศึกษา
หมวดที่ ๕	แผนการสอนและการประเมินผล
หมวดที่ ๖	ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน
หมวดที่ ๗	การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

มคอ.๔ รายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม

รายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (Field Experience Specification) หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการในรายวิชาหรือกิจกรรมที่นักศึกษาจะต้องออกฝึกงาน ออกฝึกภาคสนาม หรือสหกิจศึกษา ซึ่งจะต้องวางแผนให้สอดคล้องและเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร โดยจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนถึงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของการดำเนินการของกิจกรรมนั้นๆ ตลอดจนความรู้ ความเข้าใจที่นักศึกษาจะได้รับจากการออกฝึก มีการกำหนดกระบวนการหรือวิธีการในการปลูกฝังทักษะต่างๆ ตลอดจนคุณลักษณะอื่นๆ ที่นักศึกษาจะได้รับ การพัฒนาให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายรวมทั้งเกณฑ์การวัดและประเมินผลนักศึกษา และการประเมินการดำเนินการตามรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม ประกอบด้วย ๗ หมวด ดังนี้

หมวดที่ ๑	ข้อมูลทั่วไป
หมวดที่ ๒	จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์
หมวดที่ ๓	การพัฒนาผลการเรียนรู้
หมวดที่ ๔	ลักษณะและการดำเนินการ
หมวดที่ ๕	การวางแผนและการเตรียมการ
หมวดที่ ๖	การประเมินนักศึกษา
หมวดที่ ๗	การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของการฝึกประสบการณ์ภาคสนาม

มคอ. ๕ รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา

รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา (Course Report) หมายถึง รายงานผล การจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนแต่ละรายวิชาเมื่อสิ้นภาคเรียนเกี่ยวกับภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนในวิชานั้นๆ ว่า ได้ดำเนินการสอนอย่างครอบคลุมและเป็นไปตามแผนที่วางไว้ ในรายละเอียดของรายวิชาหรือไม่ และหากไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ต้องให้เหตุผลและข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาดังกล่าวในครั้งต่อไป รายงานนี้จะครอบคลุมถึงผลการเรียนของนักศึกษาจำนวนนักศึกษาตั้งแต่เริ่มเรียนจนสิ้นสุด ปัญหาในด้านการบริหารจัดการและ สิ่งอำนวยความสะดวก การวิเคราะห์ผลการประเมินรายวิชาของนักศึกษาหัวหน้าภาคหรือผู้ประเมินภายนอก รวมทั้งการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต การวางแผนและให้ข้อเสนอแนะ ต่อผู้ประสานงานหลักสูตรเพื่อปรับปรุงและพัฒนาวิชา ประกอบด้วย ๖ หมวด ดังนี้

หมวดที่ ๑	ข้อมูลทั่วไป
หมวดที่ ๒	การจัดการเรียนการสอนเปรียบเทียบกับแผนการสอน
หมวดที่ ๓	สรุปผลการจัดการเรียนการสอนของรายวิชา
หมวดที่ ๔	ปัญหาและผลกระทบต่อการดำเนินการ
หมวดที่ ๕	การประเมินรายวิชา
หมวดที่ ๖	แผนการปรับปรุง

มคอ.๖ รายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม

รายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม (Field Experience Report) หมายถึง รายงานผลการฝึกงาน ออกฝึกภาคสนามสหกิจศึกษา ว่าได้บรรลุผลการเรียนตามแผนที่วางไว้ในรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนามหรือไม่ และหากไม่เป็นไปตามแผน ต้องให้เหตุผล และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการฝึกงาน ออกฝึกภาคสนาม หรือ สหกิจศึกษาในครั้งต่อไป รายงานนี้จะครอบคลุมถึงการฝึกประสบการณ์ภาคสนามตั้งแต่เริ่มจนสิ้นสุด ปัญหาด้านการบริหารจัดการและสิ่งอำนวยความสะดวก การวิเคราะห์ผลการประเมิน การฝึกของนักศึกษาอาจารย์ผู้รับผิดชอบพนักงานพี่เลี้ยง ประกอบด้วย ๖ หมวด ดังนี้

หมวดที่ ๑	ข้อมูลทั่วไป
หมวดที่ ๒	การดำเนินการที่ต่างไปจากแผนการฝึกประสบการณ์ภาคสนาม

- หมวดที่ ๓ ผลการดำเนินการ
- หมวดที่ ๔ ปัญหา และผลกระทบด้านการบริหาร
- หมวดที่ ๕ การประเมินการฝึกประสบการณ์ภาคสนาม
- หมวดที่ ๖ แผนการปรับปรุง

มคอ. ๗ รายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรสาขาวิชา

การรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร (Programme Report) หมายถึง การรายงานผลประจำปีโดยผู้ประสานงานหลักสูตรหรือผู้รับผิดชอบ หลักสูตรเกี่ยวกับผลการบริหารจัดการหลักสูตร เช่น ข้อมูลทางสถิติของนักศึกษาที่เรียนในหลักสูตร สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกสถาบันที่มีผลกระทบต่อหลักสูตร สรุปภาพรวมของรายงานผลของรายวิชาในหลักสูตร ประสิทธิภาพของการสอนในมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้าน การเทียบเคียงผลการดำเนินการกับมาตรฐานอื่นๆ ที่มี สรุปผลการประเมินหลักสูตรจากความเห็นของผู้สำเร็จการศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต ตลอดจนข้อเสนอในการวางแผน และพัฒนารวมทั้งแผนปฏิบัติการในการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การรายงานผลดังกล่าวจะส่งไปยังหัวหน้าภาควิชาคณบดี และใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาด้วยตนเองเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะๆ และเป็นข้อมูลในการรับรองหลักสูตรจากผู้ประเมินภายนอกได้ด้วย ประกอบด้วย ๙ หมวด ดังนี้

- หมวดที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป
- หมวดที่ ๒ ข้อมูลเชิงสถิติ
- หมวดที่ ๓ การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อหลักสูตร
- หมวดที่ ๔ ข้อมูลสรุปรายวิชาของหลักสูตร
- หมวดที่ ๕ การบริหารหลักสูตร
- หมวดที่ ๖ สรุปการประเมินหลักสูตร
- หมวดที่ ๗ คุณภาพของการสอน
- หมวดที่ ๘ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพหลักสูตรจากผู้ประเมินอิสระ
- หมวดที่ ๙ แผนการดำเนินการเพื่อพัฒนาหลักสูตร

จากกรอบมาตรฐานระดับคุณวุฒิอุดมศึกษาและมาตรการต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น หากอาจารย์ที่รับผิดชอบหลักสูตรสาขาวิชาและอาจารย์ประจำสาขาวิชา ทั้ง ๕ ท่าน ได้ทำความเข้าใจกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาและปฏิบัติตามรายละเอียดอย่างเข้มข้นในแต่ละ มคอ. โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มคอ.๓ มคอ.๔ มคอ.๕ และ มคอ.๖ ซึ่งเชื่อได้ว่าคุณภาพของบัณฑิตและมาตรฐานในหลักสูตรสาขาวิชาที่ท่านประจำอยู่นั้น จะสามารถสร้างพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพและมาตรฐานในศิษย์ของท่าน โดยจะ

ส่งผลให้หน่วยงานสถานประกอบการฯ ต้องการบัณฑิตที่จบจากสถาบันแห่งนั้นเข้าทำงาน ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อสถานประกอบการและเป็นผลดีต่อสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิตออกสู่ตลาดแรงงานและสังคมในประเทศ รวมทั้งเป็นการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตไปสู่ระดับอาเซียน และระดับสากลหรือ ระดับโลกด้วย

ดังนั้น การปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา ซึ่งเป็น พ.ร.บ. กฎกระทรวง ประกาศ กระทรวง และระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของมหาวิทยาลัยฯ จึงมีความสำคัญต่อคณาจารย์ที่รับผิดชอบในหลักสูตรสาขาวิชาฯ ถ้าคณะภาควิชา และสาขาวิชาฯ ของท่านเริ่มต้นจัดทำ มคอ. (มคอ.๓-มคอ.๗) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นต้นไป

สรุปความสำคัญในการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา (TQF)

๑) เป็นเครื่องมือการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการวัดการศึกษาตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรฐานการอุดมศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

๒) เป็นเครื่องวัดชี้วัดคุณภาพอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่รับผิดชอบหลักสูตรสาขาวิชา และอาจารย์ที่อยู่ประจำสาขาวิชาฯ รวมทั้งระบบและกลไกการจัดการเรียนการสอน โดยเน้น “ผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes)” ของนิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเชิงคุณภาพเพื่อประกันคุณภาพบัณฑิต ตามระบบ TQF

๓) เป็นเครื่องมือการสื่อสารเพื่อความเข้าใจและมั่นใจในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น นิสิตนักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ องค์กร ชุมชน สังคม และสถาบันอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่มีคุณภาพและมาตรฐานในขั้นต่ำ ขั้นกลางและขั้นสูงสุด

๔) เป็นคุณวุฒิหรือปริญญาของสถาบันการศึกษาต่างๆ ของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับและเทียบเคียงกันได้ ในสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ โดยสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลายซึ่งมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวังสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขและภาคภูมิใจเป็นที่พึงพอใจของสถานประกอบการองค์กรฯ

วารสาร มจร

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ๑๘๓

บรรณานุกรม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ เล่มที่ ๑๑๙ ตอนที่ ๑๒๓ ก. ลงวันที่ ๑๙
ธันวาคม ๒๕๔๕.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา : แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒.